

פרשה בהעלותך תשפ"ד

זכרנו את־הדגה אשר־נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת־החציר ואת־הבצלים ואת־השומים:

רש"י בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים ובוכים לפרסם פרעמתן בגלוי.

ורבותינו אמרו (יומא ע"ה) למשפחתיו, על עסקי משפחות — על עריות הנאסרות להם:

וישא־לוט את־עיניו וירא את־כל־כפר הירדן כי כלה משקה... קארץ מצרים באכה צער

רש"י באכה צער ומדרש אגדה דורשה לגנאי, על שהיו שטופי זמה בחרלו לוט בשכונתם:

אמת ליעקב

על זה שחסר להם האוכל שהיה להם במצרים, ואף על פי כן הביא רש"י [שם פ"י] בשם חז"ל שעיקר טענתם ובכיותם היה על עסקי משפחות, והיינו על העריות שנאסרו להם, וזה תמוה, דמנא להו לחז"ל לתת מילים בפיהם שלא הזכירו הם בעצמם. אלא שהביאור הוא כמש"כ, שחז"ל — בין ברוח קדשם ובין מצד המדע — העדיכו שאין הדבר כפשוטו, דהרי זה אינו מסתבר כלל שאנשים יבכו על שלא הרגישו טעם בצלים ושומים בו בזמן שהיה אצלם המן שהיה כל כך טעים ומשובח, ועל כרחק שאף שהם בעצמן בכו על טעם השומים והבצלים שנעדר מהם מכל מקום בכוחות הכהים היתה תביעה אחרת — עסקי עריות.

בביאור הענין, והוא גם השקפה כללית לכמה פרשיות בתורה, כי כמו שיש בתורה פרד"ס [פשט, רמז, דרוש וסוד] כמו כן יש באדם פרד"ס בתור מליצה, והיינו שנמצאים באדם כוחות כהים שהם פועלים הרבה בהנהגת האדם אף על פי שאין האדם מרגישם עדיין, והם בבחינת הכליות או הלב, כלומר כשהמחשבה נגמרת כבר בשכל האנושי היא כמין ממש וזו היא הפשטות, ואח"כ נמצאים באדם יצירות של מחשבות שלא נתגשמו עדיין והן הן עדיין בבחינת הכליות, היינו המחשבה בכח ולא בפועל, והיא היא צורת המעשה של האדם¹⁶.

כדי להסביר ענין זה ננקוט לדוגמא מה שכתבתי בביאור הפסוק בפרשת בהעלותך [במדבר י"א פ"ה]: זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים חנם גוי ואת הבצלים ואת השומים, הרי שמפורש בקרא שהם התאונו